

Acta Carpathica Occidentalis

PŘÍRODA ZÁPADNÍCH KARPAT

Muzeum regionu Valašsko, Vsetín
Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně

Rozšíření vodomila *Laccobius (Dimorpholaccobius) simulatrix* Orchymont, 1932 v České republice a poznámky k určování tohoto druhu
The distribution of the water scavenger beetle *Laccobius (Dimorpholaccobius) simulatrix* Orchymont, 1932 in the Czech Republic and comments to the identification of this species

●
Dušan Trávníček

Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, 14115 Baťův institut, Vavrečkova 7040, CZ-760 01 Zlín;
e-mail: Dusan.Travniczek@muzeum-zlin.cz

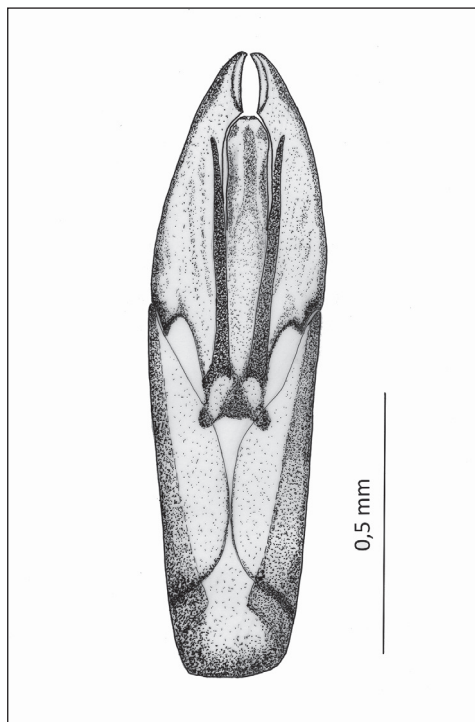
Keywords: Coleoptera, faunistics, Hydrophilidae, male genitalia, water beetles

Abstract: The identification of all specimens (5 males, 1 female) of the rare water scavenger beetle *Laccobius simulatrix* recorded recently in the Czech Republic was revised. The revision showed that 4 specimens are virtually immature specimens of the species *Laccobius striatulus* (Fabricius, 1801). The identification features of these specimens are not distinct and furthermore their male genitalia are slightly misshaped and thus they are similar to the not much precise illustrations of the aedeagus of *L. simulatrix*, which are published in the commonly used keys to the identification of the hydrophilid beetles in the Central Europe. To enable the identification a more accurate drawing of the characteristic male genitalia of the species *L. simulatrix* is given in this paper. All data regarding the occurrence of *L. simulatrix* in the Czech Republic are summarized and shown in the map.

V materiálu, který mi k určení poskytl sběratel L. Koloničný, jsem zjistil další exemplář vzácného vodomila *Laccobius simulatrix*, jenž byl uloven v České republice. Protože se jednalo o samce, zhotovil jsem preparát samčích genitálií a porovnal jej s preparáty jedinců, které jsem sbíral v Bílých Karpatech a poblíž Zlína (TRÁVNÍČEK 2010a). Na první pohled bylo zřejmé, že se jedná o různé druhy. M. Fikáček mi zapůjčil spolehlivě determinovaný exemplář samce tohoto druhu, který byl sbírán v Turecku (E. Gentili det.) a ze sbírky M. Boukala jsem ke studiu získal dalšího samce nalezeného v Moravském krasu (BOUKAL et al. 2007; TRÁVNÍČEK et al. 2008).

Zjistil jsem, že k druhu *Laccobius simulatrix* z České republiky náleží pouze brouci ze sbírek M. Boukala a L. Koloničného. Všechny ostatní exempláře publikované dříve jako *L. simulatrix*

(TRÁVNÍČEK 2010a, 2010b, 2010c; TRÁVNÍČEK et al. 2012) jsou ve skutečnosti imaturní jedinci druhu *Laccobius striatulus* (Fabricius, 1801). Tito jedinci nemají zcela zřetelně vyvinuté determinační znaky a jejich aedeagy jsou mírně zdeformované. Díky tomu jsou poněkud podobné obrázkům samčích genitálií, jaké nabídl GENTILI & CHIESA (1976) v revizi palearktických brouků rodu *Laccobius*. Tyto kresby, jež se pak v mírně upravených variacích objevují v další běžně používané literatuře k určování vodomilů střední Evropy (HEBAUER 1989, 1998), nejsou zcela adekvátní a značnou měrou přispěly k chybné determinaci, přestože aedeagus tohoto druhu má zcela charakteristický tvar a díky tomu může být spolehlivým identifikačním znakem. Mnohem výstižnější obrázek ve svém pojednání nabídl ŠATROVSKIJ (1984), ovšem ani tento není úplně přesný. K usnadně-

Obr. 1: *Laccobius simulatrix* – samčí pohlavní ústrojí (aedeagus), dorsální pohled.

Fig. 1: Male genitalia (aedeagus) of *Laccobius simulatrix* (dorsal view).

ní určování tohoto druhu je proto v této práci publikována nová perokresba samčího pohlavního ústrojí, která nejvíce odpovídá skutečnosti (Obr. 1).

Určovací klíč středoevropských zástupců rodu *Laccobius* (HEBAUER 1998) vystihuje hlavní rozlišovací znaky pro druh *L. simulatrix*: mentum je hladké, řídce tečkované, prostor mezi tečkami je šagrénován, stehna samců na středních končetinách nemají při basi poblíž trochanteru hustě tečkované políčko opatřené žlutými chloupky, šagrénování štítu je sice velmi nevýrazné, ale v první třetině je zřetelné. Pouze poznámka, že paramery mají na vnitřním okraji zub, je zavádějící (vztahuje se k obrazku, který je nepřesný). Samčí genitálie mají charakteristické utváření vrcholové části paramer a dobrým znakem je i tvar mediálního lobu (Obr. 1). Naproti tomu *L. striatulus* má mentum hrubě tečkované, stehna samců na středních končetinách mají při basi poblíž trochanteru

nápadné hustě tečkované políčko opatřené žlutými chloupky a štít u obou pohlaví je hladký (není šagrénován). I samčí genitálie jsou pro tento druh typické. Obrázek, jenž podle revize, kterou zpracovali GENTILI & CHIESA (1976), adaptoval HEBAUER (1998), je poměrně výstižný, ovšem mnohem lepší provedení nabízí HANSEN (1987).

Na území České republiky je *Laccobius simulatrix* znám z jednoho historického nálezů v okolí Prostějova a recentní výskyt je doložen z dalších dvou lokalit na Moravě (Obr. 2). Údaje o rozšíření tohoto druhu, jeho nároky na biotopy ve střední Evropě jakož i jeho status v Červeném seznamu České republiky, byly publikovány v dřívější práci (TRÁVNÍČEK 2010a).

PŘEHLED NÁLEZŮ LACCOBIUS SIMULATRIX Z ČESKÉ REPUBLIKY

Moravia c., Prossnitz (=Prostějov), bez dalších údajů, A. Chiesa coll., exemplář pochází pravděpodobně z počátku 20. století.

Moravia bor., Vyšší Lhoty (6376), řeka Morávka, osluněné tůň v štěrkovité a balvanité říční nivě, 21.IV.2004, 1 M, L. Koloničný lgt. et coll., D. Trávníček det.

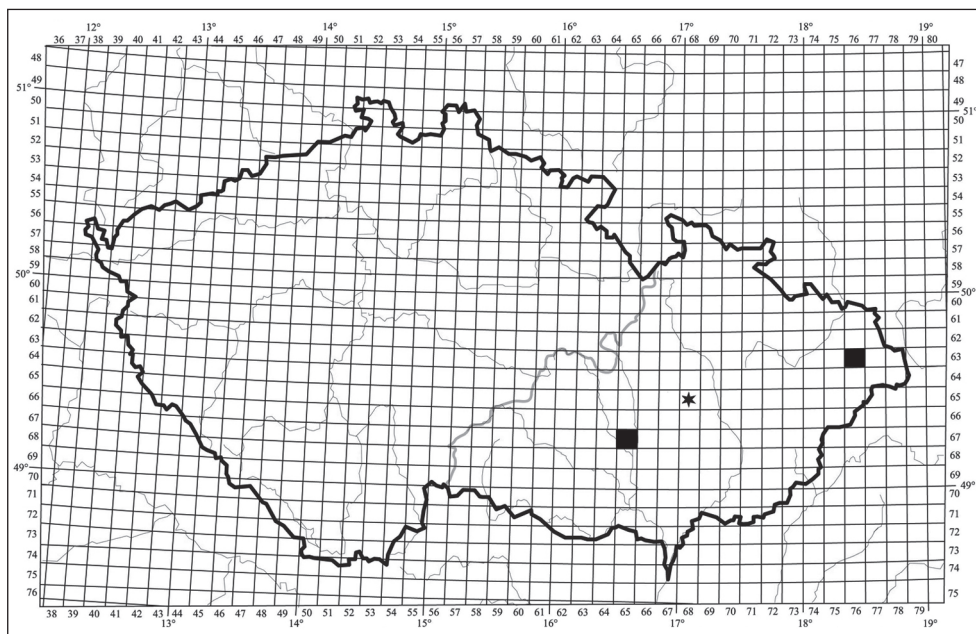
Moravia mer., Mokrá (6765), lom Mokrá, tůňky, bahno-štěrka, 15.IX.2007, 1 M, M. Boukal lgt., det. et coll.

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji kolegům Milanovi Boukalovi (Pardubice), Martinovi Fikáčkovi (Národní Muzeum Praha) a Lubošovi Koloničnému (Ostrava) za laskavé zapůjčení exemplářů z jejich sbírek. Za obohacující připomínky k rukopisu práce děkuji Michalu Strakovi a Milanu Boukalovi.

LITERATURA

- BOUKAL D. S., BOUKAL M., FIKÁČEK M., HÁJEK J., KLEČKA J., SKALICKÝ S., ŠTASTNÝ J. & TRÁVNÍČEK D. (2007): Katalog vodních brouků České republiky. Catalogue of water Beetles of the Czech Republic (Coleoptera: Sphaeriusidae, Gyrinidae, Haliplidae, Noteridae, Psephenidae, Dytiscidae, Hydrochidae, Helophoridae, Spercheidae, Hydrophilidae, Georissidae, Hydraenidae, Scirtidae, Psephenidae, Elmidae, Dryopidae, Limnichidae, Heteroceridae). *Klapalekiana* 43 (Supplementum): 1–289.
- GENTILI E. & CHIESA A. (1976): Revisione dei *Laccobius* Palearctici (Coleoptera Hydrophilidae). *Memorie della Società Entomologica Italiana* 54(1975): 5–187.

Obr. 2: Rozšíření druhu *Laccobius simulatrix* v České republice (černé čtverce – recentní nálezy, černá hvězdička – historický údaj z okolí Prostějova).

Fig. 2: The distribution of *Laccobius simulatrix* in the Czech Republic (black squares – recent records, black asterisk – the historical record from the vicinity of Prostějov).

HANSEN M. (1987): *The Hydrophiloidea (Coleoptera) of Fennoscandia and Denmark*. E. J. Brill / Scandinavian Science Press Ltd., Leiden, Copenhagen, 254 pp.

HEBAUER F. (1989): *Hydrophiloidea (Palpicornia)*, pp. 72–92. In: LOHSE G. A. & LUCHT W. H. (eds): *Die Käfer Mitteleuropas*. Band 12. (1. Supplementband mit Katalogteil). Goecke & Evers, Krefeld, 346 pp.

HEBAUER F. (1998): Teil A: Imagines, pp. 1–90. In: HEBAUER F. & KLAUSNITZER B.: *Insecta: Coleoptera: Hydrophilidae (exkl. Helophorus)*. Süßwasserfauna von Mitteleuropa 20, part 7, 8, 9, 10–1. Gustav Fischer, Stuttgart, Jena, Lübeck, Ulm, xii + 134 pp.

ŠATROVSKIJ A. G. (1984): Obzor vodoljubov rodu *Laccobius* Er. (Coleoptera, Hydrophilidae) fauny SSSR. *Entomologičeskoe Obozrenie* 63(2): 301–325.

TRÁVNÍČEK D. (2010a): Poznámky k výskytu *Laccobius* (Dimorpholaccobius) *simulatrix* Orchymont, 1932 v České republice. *Acta Carpathica Occidentalis* 1: 104–105

TRÁVNÍČEK D. (2010b): Vodní brouci lučního pěnovcového prameniště v EVL Březnice u Zlína (Coleoptera: Haliplidae, Dytiscidae, Helophoridae, Hydrophilidae, Hydraenidae). *Acta Carpathica Occidentalis* 1: 13–18

TRÁVNÍČEK D. (2010c): Vodní brouci mokřadních biotopů v Bílých Karpatech. (Water beetles of the wetland habitats in the White Carpathian mountains), pp. 62–71 + 105–106. In: TRÁVNÍČEK D. & ŠUŠLOVÁ J. (eds): *Západné Karpaty – spoločná hranica. Sborník příspěvků z II. Mezinárodního sympózia přírodovědců Trenčianského kraja a Zlínského kraje*, 9.–11. VI. 2010. Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín, 111 pp.

TRÁVNÍČEK D., BOUKAL M., HAMET A., VANCL Z., CSÉFALVAY R. & VAŠÍČKOVÁ K. (2008): Vodní Brouci CHKO Moravský kras (Coleoptera: Gyrinidae, Haliplidae, Noteridae, Dytiscidae, Helophoridae, Hydrochidae, Hydrophilidae, Hydraenidae, Elmidae, Dryopidae, Heteroceridae). (Water Beetles of the Moravský kras PLA (Coleoptera: Gyrinidae, Haliplidae, Noteridae, Dytiscidae, Helophoridae, Hydrochidae, Hydrophilidae, Hydraenidae, Elmidae, Dryopidae, Heteroceridae). *Acta Musealia Muzea jihovýchodní Moravy ve Zlíně*, 8: 34–58.

TRÁVNÍČEK D., HÁJEK J., STRAKA M. & SYCHRA J. (2012): Adephagan and hydrophiloid water beetles (Coleoptera: Gyrinidae, Haliplidae, Noteridae, Dytiscidae, Helophoridae, and Hydrophilidae) of the Bílé Karpaty Protected Landscape Area and Biosphere Reserve (Czech Republic), pp. 629–665. In: MALENOVSKÝ I., KMENT P. & KONVIČKA O. (eds): *Species inventories of selected insect groups in the Bílé Karpaty Protected Landscape Area and Biosphere Reserve (Czech Republic)*. *Acta Musei Moraviae, Scientiae biologicae, Special issue* 96(2).

OBSAH | CONTENTS

Články | Articles

- 3 • JANÍČKOVÁ Kateřina & DOLNÍČEK Zdeněk: Šlichová prospekce na lokalitách spojených s údajnou historickou těžbou drahých kovů v Moravskoslezských Beskydech
- 17 • DÍTĚ Daniel, MURIN Bohumil, HÁJEK Michal, HÁJKOVÁ Petra, SEDLÁKOVÁ Blažena, MELEČKOVÁ Zuzana & ELIÁŠ Pavol jun.: Nová lokalita páperca alpského (*Trichophorum alpinum*) na Slovensku
- 23 • DÍTĚ Daniel, MELEČKOVÁ Zuzana & ELIÁŠ Pavol jun.: Ostrica blšná (*Carex pulicaris*) – nový druh vo Veľkej Fatre
- 28 • DŘEVOJAN Pavel & GALUŠKOVÁ Hana: Pozoruhodné floristické nálezy z nivy Moravy mezi Strážnicí a Kunovicemi
- 50 • PLEVOVÁ Lenka: Flóra Vlárského průsmyku v severní části Bílých Karpat
- 77 • ŠTRBA Peter: Poznámky k výškovému rozšířeníu zástupcov radu Polygonales v Západných Karpatoch
- 84 • VALACHOVIČ Milan: Lesné spoločenstvá s borovicou lesnou na Slovensku – koncept ich klasifikácie
- 93 • BANAŠ Marek, STANOVSKÝ Jiří, DVOŘÁK Václav & ZEIDLER Miroslav: Příspěvek k poznání vegetace a fauny brouků 10 let po provedené revitalizaci části potoka Kněhyně (k. ú. Prostřední Bečva) v CHKO Beskydy
- 108 • TUF Ivan Hadrián & KUPKA Jiří: První nález zemivky *Strigamia pusilla* z území České republiky (Chilopoda: Geophilomorpha)
- 111 • KONVIČKA Ondřej & ČÍŽEK Lukáš: Rozšíření rýhovců *Rhysodes sulcatus* (Fabricius, 1787) a *Omoglymmius germari* (Ganglbauer, 1892) (Coleoptera: Rhysodidae) v České republice
- 115 • GABRIŠ Radim & VÁVRA Jiří Ch.: Nové nálezy *Cerophytum elateroides* (Latreille, 1804) (Coleoptera, Cerophytidae) na severní Moravě s poznámkami k jeho bionomii
- 119 • KONVIČKA Ondřej & SPITZER Lukáš: Zajímavé nálezy brouků (Coleoptera) z východní Moravy ve sbírce Miloslava Herrmanna (Česká republika)
- 123 • TRÁVNÍČEK Dušan: Rozšíření vodomila *Laccobius (Dimorpholaccobius) simulatrix* Orchymont, 1932 v České republice a poznámky k určování tohoto druhu
- 126 • ŠNAJDARA Pavel & SPITZER Lukáš: Rozšíření a stav vybraných populací modráska hořcového Rebelova (*Phengaris alcon rebeli*) (Lepidoptera: Lycaenidae) ve Zlínském kraji (východní Morava)
- 139 • ČELECHOVSKÝ Alois, CHMELA Josef & CHMELA Miloslav: Makrolepidoptera Pozděchova na Valašsku (Česká republika)

Aktuality a Personálie | Currents News and Personals

- 158 • Moravskoslezská pobočka České botanické společnosti v roce 2015
- 161 • Síťové mapování cévnatých rostlin v okrese Vsetín mimo CHKO Beskydy v roce 2015
- 163 • Vzděláváme multimediálně, interaktivně a efektivně
- 165 • *Acta Carpathica Occidentalis*. Pokyny pro autory